

Problematika dlouhodobého sucha a možná opatření ke snížení jeho dopadů

seminář Kraje Vysočina, Jihlava 21. 9. 2016

Hospodaření s omezenými vodními zdroji a dopady sucha
na oblast povodí Moravy

Dr. Ing. Antonín Tůma, Povodí Moravy, s.p.

SUCHO 2015

Příčiny sucha 2015

Sucho 2015

... bylo vyvrcholením nepříznivého vývoje z minulých let:

- zim bez sněhové pokrývky
- nízkého množství srážek
- dlouhých období bez významných srážek
- vln jarních a letních vysokých teplot vzduchu

V porovnání s průměrným rokem byly roce 2015 srážky na úrovni cca 37 – 70 % průměrného ročního úhrnu srážek.

V mnoha profilech byla dosažena hranice sucha (podkročen průtok Q_{355d}):

Stanice	Vodní tok
Baliny	Balinka
Bojkovice - přítok Kolelač	Kolelačský potok
Bojkovice - přítok Vasilsko	Vasilsko
Brtnice (ČHMÚ)	Brtnice
Dvorce	Jihlava
Hoštejn (ČHMÚ)	Březná
Hranice	Velička
Ivančice	Jihlava
Janov	Moravská Dyje
Jarcová	Vsetínská Bečva
Karolinka - odtok	Stanovnice
Kašava	Dřevnice
Kelč (ČHMÚ)	Juhyně
Kokory (ČHMÚ)	Olešnice
Koryčany - přítok	Kyjovka
Ladná	Dyje
Loštice (ČHMÚ)	Třebůvka
Míkovice	Olšava
Moravičany	Morava
Moravský Krumlov (ČHMÚ)	Rokytná

Moravský Krumlov (PM)	Rokytná
Olomouc	Morava
Podhradí nad Dyjí	Dyje
Prostřední Poříčí	Křetínka
Prusy (ČHMÚ)	Moštěnka
Přibice	Jihlava
Ptáčov	Jihlava
Raškov	Morava
Rychtářov	Malá Haná
Solanec (ČHMÚ)	Hutiský potok
Šumperk	Desná
Teplice nad Bečvou	Bečva
Ústí (ČHMÚ)	Senice
Valašské Meziříčí	Rožnovská Bečva
Velká nad Veličkou (ČHMÚ)	Velička
Vizovice	Lutonínka
Vlaské	Morava
Vratíkov - přítok Boskovic	Valchovka
Vsetín (ČHMÚ)	Vsetínská Bečva
Zlín	Dřevnice

Sucho 2015

V měřených profilech byly nejmenší vodnosti, při porovnání se měsíčním průměrem na:

- Rožnovské Bečvě (Val. Meziříčí) – 3 % měsíčního normálu,
- Zlín (Dřevnice) – 4 % měsíčního normálu
- Rokytné (Moravský Krumlov) – 6 % měsíčního normálu,
- Dluhonice (Bečva) – 7 % měsíčního normálu
- Vsetínské Bečvě (Jarcová) – 8 % měsíčního normálu,
- Želetavce (Vysočany) – 9 % měsíčního normálu

Sucho 2015 na drobných vodních tocích

V menších tocích a potocích se voda téměř nevyskytovala, byla pouze v nerovnostech dna.

Hospodaření s omezenými vodními zdroji

... je program, jehož provádění zahájil s.p. Povodí Moravy v roce 2014.

Program v období hrozícího sucha zabezpečuje vodohospodářský dispečink PM

- jeho pracovníci jsou v úzkém kontaktu s uživateli vody
- min. 1 x týdně kontaktují provozovatele závlah (pro upřesnění skutečných požadavků na vodu)
- 1 x za týden zpracovávají zprávy o aktuální situaci
- v r. 2015 proběhla i jednorázová komunikace s vodárenskými společnostmi o situaci a výhledu zabezpečení odběrů pitné vody

Hospodaření s omezenými vodními zdroji

Nejkritičtější situace (r. 2015) v zásobování průmyslu byla v povodí Bečvy, kde průtoky byly dlouhodobě velmi nízké a podkročeny byly i hranice minimálních zůstatkových průtoků.

Odběratelé vody museli v několika případech využívat vodu z vodovodních řadů, místo z vodních toků.

Jednalo se například o firmu DEZA ve Valašském Meziříčí. Odebírala vodu z Bečvy i za stavu, kdy teklo méně než MZP. To bylo (částečně) kompenzováno nadlepšováním z VD Bystřička

Další problémy byly u firem

- DALKIA Přerov (teplárna)
- ČEZ – elektrárna Hodonín (tepelná elektrárna – omezení výroby)

Hospodaření s omezenými vodními zdroji

Nejdůležitější odběry vody – pro zásobování pitnou vodou **nemusely být v r. 2015 omezovány.**

V této oblasti je ale možné mnoho zlepšit, především

- **zlepšit ochranu stávajících vodních zdrojů - vodárenských nádrží**

Na to je zaměřená koncepční činnost správce povodí (PM)

- opatření v plánech dílčích povodí
- vyjadřování k plánovaným záměrům,

ale konkrétní řešení leží především v oblasti komunální sféry

- zlepšování úrovně čištění odpadních vod
- modernizace kanalizačních sítí
- hospodaření se srážkovou vodou

Hospodaření s omezenými vodními zdroji

V Kraji Vysočina se nachází vodárenské nádrže ve správě PM:

Vír
Hubenov

Mostiště
Nová Říše

Velmi intenzivně využívanou je **VN Hubenov na Maršovském potoce**

- přes úpravnu vody Hosov
- dodává vodu do
  - SV Jihlava
  - SV Velký Beranov-Luka n./J.
  - (SV Polná-Dobronín)

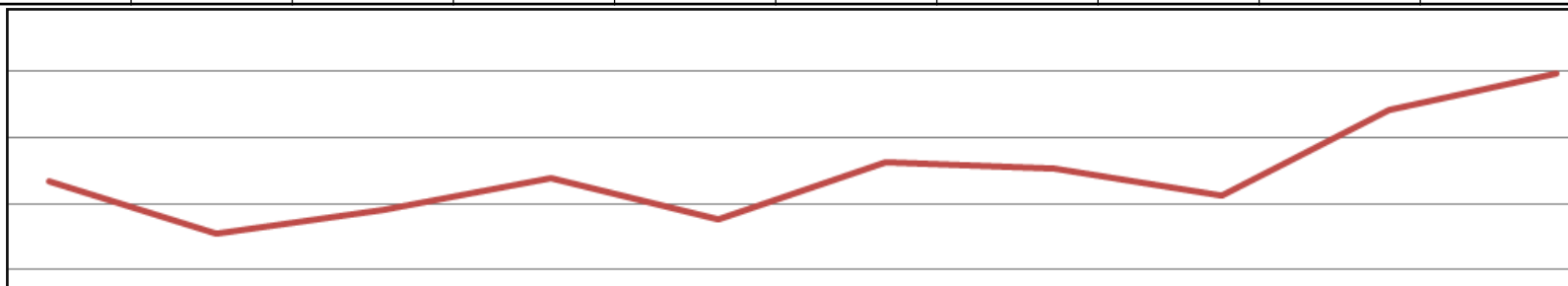
... celkem může zásobovat pitnou vodou až 78 000 obyvatel

Hospodaření s omezenými vodními zdroji

V posledních letech se významně zvýšily odběry vody z VN Hubenov:

povolený odběr v tis. m3/rok	skutečný odběr v tis. m3/rok										průměrný odběr v tis. m3/rok
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
4 446	3 167	2 777	2 956	3 194	2 882	3 313	3 266	3 054	3 710	3 984	3 230
k průměru:	-63	-454	-274	-36	-348	83	36	-176	480	753	

Udržení a zvyšování množství odebrané vody mohlo být provedeno díky převodům vody z povodí Jedlovského a Jiřínského potoka.

Hospodaření s omezenými vodními zdroji

Oba přivaděče a Maršovský potok se na množství odebrané vody podílely:

	odběr vody mil. m ³ /rok	%	
Maršovský p.	1,58	42	58
Jedlovský p.	1,35	36	
Jiřínský p.	0,79	21	
VN Hubenov	3,72	100	

Oba přivaděče byly delší dobu mimo provoz, ale zvyšování odběrů vody z VN Hubenov a nepříznivý vývoj hydrologické situace si vynutil obnovení jejich provozu

- Jedlovského přivaděče v r. 2007
- Jiřínského přivaděče v r. 2014

Hospodaření s omezenými vodními zdroji

Jedlovský přivaděč
2,9 km zatrubněno
+ 600 m otevřený

Jiřínský přivaděč
3,7 km zatrubněno

Jedlovský přivaděč 2. 2016

Jiřínský přivaděč

Jedlovský přivaděč

Hospodaření s omezenými vodními zdroji

Pravidelným monitorováním VN Hubenov bylo zjištěno:

v Jedlovském přivaděči v převáděné vodě stoupá koncentrace znečišťujících látek (dusičnany, Cd, Fe, Mn, Ba, Be, Ni, Zn, Pb a pesticidy)

V r. 2011 byly provedeny kamerové zkoušky obou přivaděčů. Byly zjištěny:

- netěsnosti na mnoha místech
- pronikání drenážních vod z okolních půd

Připravovaná rekonstrukce zatrubněných částí bude spočívat v:

- sanaci netěsností potrubí (pokud možno bezvýkopovou technologií)
- rekonstrukci/doplnění/úpravách šachet na trasách přivaděčů
- nezbytných úpravách odběrných objektů

Klimatická změna – dopady v ČR

Předpokládaný vývoj klimatu ve střední Evropě:

- růst průměrné roční teploty vzduchu (do 40 let cca **o 1,5 - 2 ° C !**)
- roční úhrn srážek přibližně stejný jako dosud
- změna rozložení srážek v běžném roce
  - ❖ více srážek mimo vegetační období (na podzim a v zimě)
  - ❖ ve vegetačním období (na jaře a v létě) delší období vysokých teplot vzduchu bez srážek, více přívalových srážek

Klimatická změna a hospodaření s vodou

K čemu hlavně potřebujeme (a budeme potřebovat více) vodu:

- přímé lidské potřeby (obyvatelstvo)
- průmysl
  - technologická voda
  - chlazení energetických zdrojů
- zemědělství
  - rostlinná výroba ... **zde se dá očekávat vysoký nárůst spotřeby !**
  - živočišná výroba
- ochrana životního prostředí (zabezpečení hygienických průtoků ve vodních tocích)

Klimatická změna a hospodaření s vodou

... se odvíjí od možností ovlivňovat přirozený koloběh vody.

Hlavním cílem by mělo být maximální zpomalení odtoku vody z krajiny

K tomu účelu je nezbytné

- udržovat dobrou kondici (zemědělské) půdy
- vytvářet podmínky pro zvýšení podpovrchového odtoku a zasakování srážkové vody

Hlavním prostředkem pro zadržování vody je však zodpovědné hospodaření s vodou ve vodních nádržích

– jedině tuto vodu je možné v suchém období dále využívat

Možnost hospodařit s vodou dobře popisuje tzv. „koeficient akumulace“ (poměr objemu vodních nádrží/průměrnému ročnímu odtoku), ten je v DP Moravy nejméně příznivý:

Vltava	40,1	DP Odry	8,0
DP Dyje	38,7	hor.+stř.Labe	5,0
DP dol.Labe+Ohře	23,6	DP Moravy	2,4

Významné vodní nádrže v povodí Moravy

Legenda

- vodárenské nádrže
- ▲ nádrže s celkovým objemem větším než 1 mil. m³

Význam vodních nádrží za sucha 2015

DP Dyje – vliv Dyjsko-svratecké vodohospodářské soustavy vod. nádrží

Celkový prům. přítok do VN byl cca 2,3 m³/s

Celkový prům. odtok z VN byl cca 9,5 m³/s

... tzn. **vodní nádrže nadlepšovaly průtoky ve VT 4x**

Přítok do VDNM byl cca 10 – 12,5 m³/s

- z toho 8,1 m³/s (cca 70%) pocházelo z VN Vranov, Dalešice a Vír

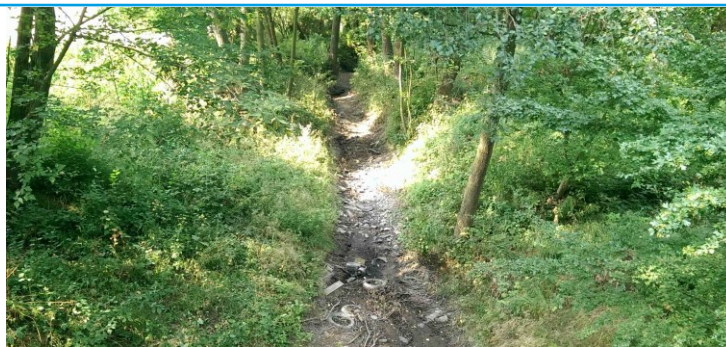
DP Moravy

Dřevnice ve Zlíně - průtok v srpnu 2015 byl 0,063 m³/s

odtok z nádrže Fryšták ..... 0,040 m³/s

odtok z nádrže Slušovice ..... 0,055 m³/s

Celý průtok v Dřevnici zabezpečovaly obě VN, bez nich by byla bez vody !

Hospodaření s vodou v budoucnosti

Pokud budeme chtít

- udržet současnou životní úroveň
- zajistit alespoň částečnou potravinovou soběstačnost
... zřejmě se neobejdeme bez nových vodních zdrojů

<u>Dokument</u>	<u>rok pořízení</u>	<u>počet lokalit ČR</u>	<u>%</u>	<u>DP M+D</u>
SVP	1988	464	100	124
návrh PHP ČR	2006	205	62	75
Generel LAPV	2011	65	15	20

PHP ČR ... Plán hlavních povodí ČR

LAPV ... výhledové lokality pro akumulaci povrchové vody

Současný návrh počtu území k ochraně pro vodohospodářské využití je proto potřebné považovat za maximálně **minimalistický**.

Generel LAPV

Odůvodnění územního hájení **výchledových** Lokalit Akumulace Povrchových Vod (LAPV):

- vodní nádrž nelze postavit kdekoliv - prioritní je existence vhodných podmínek, především:
  - morfologických (příznivý terén)
  - geologických (vhodné podmínky pro založení hráze)
- území hráze a předpokládaného přehradního jezera nesmí být zatíženo nepříznivými vlivy (například znečištěním, významnou infrastrukturou a kompaktní zástavbou = shoda s ochr. přírody)
- místa vhodná pro budování vodních nádrží, které jsou **JEDINEČNÉ** **A NENAHRADITELNÉ**, jsou chráněné po generace, měly by být i dále!

Děkuji za pozornost.

Dr. Ing. Antonín Tůma
ředitel pro správu povodí

T +420 541 637 221
E Tuma@pmo.cz

Povodí Moravy, s.p., ředitelství podniku
Dřevařská 11, 602 00 Brno